

มังกร “ตำนาน ความเชื่อ เอกลักษณ์” ของจังหวัดราชบุรี*

Dragon: Legend, Belief and Identity of Ratchabuti Province

จริญญาพร สวณพานุสรณ์

Jarinyaporn Sauynapanusorn

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Thailand.

Corresponding Author's Email: jub.jarinyaporn3030@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเป็นมา ตำนาน ความเชื่อ ของมังกรในจังหวัดราชบุรี 2) เพื่อศึกษาพลวัตของมังกรที่เป็นเอกลักษณ์ในจังหวัดราชบุรี เป็นงานวิจัยคุณภาพ นำเสนอในรูปแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ โดยสังเคราะห์องค์ความรู้ และเอกสาร แนวคิด งานวิจัย ในบริบทของความ เป็นมา ตำนาน ความเชื่อ เอกลักษณ์ ตลอดจนพลวัตในมิติต่างๆ ของมังกรในจังหวัดราชบุรี พื้นที่วิจัยจากการศึกษาภาคสนาม คืออำเภอเมืองราชบุรี โพธาราม และบ้านโป่ง กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาและสัมภาษณ์ จำนวน 10 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจง คือ ผู้นำชุมชนหรือประธานชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้รู้ ชาวบ้านหรือผู้ประกอบการรายย่อย และเจ้าหน้าที่ท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดราชบุรี เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ และการสอบถาม เพื่อนำมาวิเคราะห์ประมวลผลข้อมูล และนำมาสังเคราะห์ เป็นองค์ความรู้ใหม่ของการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า 1) ความเป็นมา ตำนาน ความเชื่อ ของมังกรในจังหวัดราชบุรี โดยชาวจีนอพยพ มาตั้งถิ่นฐานและยึดอาชีพการปั้นเครื่องปั้นดินเผาที่เป็นภูมิปัญญาติดตัวมา ตำนาน “โองมังกรราชบุรี” จึงเชื่อมโยงกับความเชื่อของคนในชุมชนในวิถีชีวิตต่างๆ จนกลายมาเป็นเอกลักษณ์ที่มีคุณค่าของจังหวัดราชบุรี 2) พลวัตของมังกรที่เป็นเอกลักษณ์ในจังหวัดราชบุรี เป็นทุนทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นทั้งผลิตภัณฑ์ งานศิลปะร่วมสมัย แลนด์มาร์ก เป็นต้น การสร้างสรรค์นี้ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวในจังหวัด ดังนั้นการส่งเสริมพัฒนาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเปรียบจากรากเหง้าที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้รับการพัฒนา ดัดแปลง ต่อยอด ในเชิงสร้างสรรค์เพื่อเป็นการสืบทอด อนุรักษ์ เอกลักษณ์ของชุมชนจังหวัดราชบุรีให้ยังคงอยู่ และยังส่งผลต่อยอดองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญา สร้างพลังและความเข้มแข็งในชุมชนได้รัก เข้าใจ และภูมิใจ ในท้องถิ่นของตนเอง

คำสำคัญ: ความเชื่อ; มังกร; เอกลักษณ์; โองมังกร

Abstract

This research article aimed to 1) study the origins, legends, and beliefs about dragons in Ratchaburi Province, and 2) examine the dynamics of dragons as a unique characteristic of Ratchaburi Province. It was a qualitative research presented in an analytical narrative form, synthesizing knowledge, documents, concepts, and research within the context of history,

*Received February 7, 2024; Revised March 4, 2024; Accepted March 28, 2024

legends, beliefs, and unique characteristics, including the dynamics in various dimensions of dragons in Ratchaburi Province. The research areas from field studies were Mueang Ratchaburi District, Photharam, and Ban Pong. The study and interview sample consisted of 10 people, selected through purposive sampling, including community leaders or chairpersons, local experts or knowledgeable individuals, villagers or small business operators, and officials from the Ratchaburi Provincial Tourism and Sports Office. The tools used include interviews, observations, and inquiries to analyze, process the data, and synthesize it into new body of knowledge for the study.

The study results revealed that 1) the origins, legends, and beliefs about dragons in Ratchaburi Province are closely tied to the Chinese immigrants who settled there and practiced the craft of pottery, a skill they brought with them. The “Ratchaburi Dragon Jar” legend thus interconnects with the community's beliefs in various aspects of life, eventually becoming a valuable characteristic of Ratchaburi Province. 2) The dynamics of the dragons, unique to Ratchaburi Province, represent cultural capital in the form of local products, contemporary art, and landmarks. This creativity stimulates the province's tourism economy. Therefore, promoting development from local wisdom, akin to nurturing from the roots, as a cultural heritage that has been developed, adapted, and extended creatively, helps in preserving and conserving the unique identity of the Ratchaburi community. It also contributes to the development of knowledge in local wisdom, creating strength and pride in the community, fostering love, understanding, and pride in one's locality.

Keywords: Beliefs; Dragons; Identity; Jar Dragon

บทนำ

จังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ชายแดนด้านทิศตะวันตกของประเทศไทยมีแม่น้ำแม่กลองเป็นแม่น้ำสายสำคัญ บริเวณสองฝั่งแม่น้ำแม่กลองมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม ดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมแก่การกสิกรรม ซึ่งประชาชนในจังหวัดราชบุรีได้รับประโยชน์หลายทางจากแม่น้ำแม่กลอง ทั้งทางด้านการบริโภคและอุปโภค การเกษตรกรรม การคมนาคม และการประมงน้ำจืด ชุมชนชาวราชบุรีมีหลายชาติพันธุ์ทั้งมอญ กะเหรี่ยง ลาวเวียง ลาวโซ่ง ชาวจีนไทยวน ฯลฯ รวมทั้งชาวจีนโพ้นทะเลที่พากันอพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งทำมาหากินก่อให้เกิดชุมชนชาวราชบุรีที่มีหลายชาติพันธุ์ จนกลายเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของเมืองราชบุรี (Ratchaburi Provincial Office, 2013) จังหวัดราชบุรีที่มีชื่อเสียงและคนส่วนใหญ่รู้จักกันเป็นอย่างดีคือ “โอ่งมังกร” เป็นงานเครื่องปั้นดินเผาที่สัญลักษณ์อันโดดเด่นจนมาเป็นคำขวัญประจำจังหวัด ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและอุตสาหกรรมพื้นบ้านที่คนราชบุรีภาคภูมิใจ ดังคำขวัญประจำจังหวัด ดังนี้ “คนสวยโพธาราม คนงามบ้านโป่ง เมืองโอ่งมังกร วัดขนอนหนังใหญ่ ตื่นใจถ้ำงาม ตลาดน้ำดำเนิน เพชรินค้างคาวร้อยล้าน ย่านยี่สกปลาดี”

เอกลักษณ์ของราชบุรีคือ โอ่งมังกร ที่มีลวดลายมังกร ตามคติความเชื่อด้านความมงคลและความเจริญรุ่งเรืองของชาวจีนนั้น เกิดจากในยุคแรกโอ่งที่ใช้กักเก็บน้ำชั้นดีต้องมาจากประเทศจีน แต่เนื่องจากภาวะสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา สินค้าจากต่างประเทศหลายอย่างไม่สามารถนำเข้ามาประเทศได้ จึงจำเป็นต้อง

ผลิตเอง โรงงานเครื่องปั้นดินเผาในราชบุรีเริ่มมาจากช่างชาวจีนที่มีความชำนาญในการทำเครื่องเคลือบชื่อนายจื่อเหม็ง แซ่จ้อ ได้รวบรวมเงินทุนกับพรรคพวกชาวจีนตั้งโรงงาน “เถ่าเซ่งหลี” ขึ้นเป็นครั้งแรก ปี พ.ศ. 2476 เป็นโรงงานขนาดเล็ก ในระยะแรกโรงงานนี้ผลิตเฉพาะภาชนะสำหรับใส่เครื่องดองเค็มประเภทไหน้ำปลา กระปุกขนาดเล็ก และโถงบ้างเล็กน้อย ต่อมาเมื่อกิจการรุ่งเรืองขึ้นตามความต้องการของตลาดมีมากขึ้น โรงงานจึงได้ขยายกิจการ และหุ้นส่วนแยกตัวออกไปตั้งโรงงานเอง แต่ก็ยังอยู่ในเขตจังหวัดราชบุรี ทำให้มีโรงงานทำโถงกระจายอยู่หลายแห่ง (Donjiwprai, 2016) การค้าขายในยุคนั้นใช้วิธีเร่ขายทางเรือ เพราะยังไม่มีถนนตัดผ่าน ยุคแรกๆ ได้ริเริ่มปั้นไห อ่างน้ำข้าวและมีการปั้นโถงในเวลาต่อมา โถงในยุคนั้นไม่มีลวดลาย เรียกว่า “โถงเลียน” ต่อมาเมื่อมีการคิดแกะลวดลายดอกติดที่พิมพ์ไม้ ตีที่บารอบๆ โถง ให้มีลายนูนขึ้นมาคล้ายไหในปัจจุบัน ต่อมาเมื่อมีการนำเข้าดินขาวจากประเทศจีน เพื่อมาทดลองติดเป็นลายมังกร เลียนแบบโถงมังกรของจีน ปรากฏว่าได้ผลดีจึงมีการผลิตโถงมังกรขายในเวลาต่อมา ช่วงหนึ่งวัตถุดิบอย่างดินขาวจากเมืองจีนเริ่มมีปัญหา เพราะราคาแพงและการขนส่งไม่สะดวก จึงหาดินขาวภายในประเทศที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นแหล่งดินขาวที่มีคุณภาพดี จึงส่งผลให้มีวัตถุดิบที่หาได้ไม่ยากนัก เพราะดินเหนียวที่เหมาะสมและสามารถปั้นโถงได้มีคุณภาพมาจากดินในจังหวัดราชบุรี โถงมังกร จึงได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว เพราะมีความคงทน กักเก็บน้ำฝนได้ดี ไม่มีกลิ่น และเป็นภาชนะที่ทุกบ้านเรือนต้องมีไว้ จึงเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดราชบุรี

มังกรจีนเป็นเป็นสัตว์มงคลมีตำนานกำเนิดว่า มังกรเกิดจากกษัตริย์อั้งต๋านำสัญลักษณ์ ของชนเผ่าต่างๆ มาประกอบเป็นรูปมังกร มีคำอธิบายลักษณะต่างๆ ออกไป บางแห่งว่ามีหัวเหมือนม้า มีหาง เหมือนงูมีปีก และมีขา 4 ขา บางแห่งว่ามีหูเหมือนหมี บ้างก็ว่าไม่มีหู และว่ามังกรไม่มีหูก็จริง แต่อาจฟัง เสียงได้ คือได้ยินเสียงจากเขาที่มีลักษณะเหมือนเขากวาง (Plynoi, 2013) จากภูมิปัญญา “โถงมังกร” ที่เป็นเอกลักษณ์นั้น จึงเป็นตำนานหรือปรัมภะของโถงมังกรที่สืบทอดในด้านความเชื่อของมังกรที่ปรากฏในลายของโถงของช่างชาวจีนที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น คติความเชื่อเกี่ยวกับมังกรของจีนได้ปรากฏอยู่ในงานการผลิตโถงของจีน มังกร หมายถึง ผู้ดูแลความปรารถนาแห่งเทพเจ้าและพิทักษ์ทรัพย์สินสมบัติแห่งเทพเจ้า ยังปรากฏ โถงลายมังกรต้นเมฆ ซึ่งมีความหมายถึง สัญลักษณ์แห่งการเกิดฝนเป็นรูปมังกร 2 ตัว ลอยตัวอยู่บนก้อนเมฆกำลังเล่นกับมุกไฟ มังกรมีลักษณะลำตัวเรียวยาวเล็กคล้ายลำตัวงู ช่วงตัวอ่อน ไปข้างหน้า ขาหน้าเหยียดตรงไปข้างหน้ามี 5 เล็บ ขาหลังไม่มีเล็บ ไม่มีครีบ หางเรียวยาวเล็กคล้ายหางงู หน้าตาของมังกรไม่เน้นให้เด่นชัด นอกจากลวดลายมังกรแล้ว ยังมีลวดลายอื่นที่เสริมคติความเชื่อของชาวจีนประดับลวดลายบนโถงอีกหลากหลาย เช่น นกกระเรียน ม้า สิงโต กระจ่าง เป็นต้น

จากตำนานของวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เชื่อมโยงกับความเชื่อความมงคลของมังกรนั้น ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน โดยใช้มังกรในการเป็นสิ่งแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดราชบุรี เช่น เสาไฟฟ้าในเขตอำเภอเมืองราชบุรี ตลาดโคยก็ เป็นตลาดถนนคนเดิน อยู่บริเวณถนนวรเดช เลียบแม่น้ำแม่กลอง ในอดีตบริเวณนี้เป็นตลาดการค้าโถงมังกร ดังจะเห็นได้จากหลักฐานท่าเทียบเรือเก่าบริเวณริมแม่น้ำแม่กลอง ต่อมาก็ได้ปิดตัวลงเนื่องจากการคมนาคมทางบกมีความสะดวกสบาย ทางเทศบาลจังหวัดราชบุรีจึงมีแนวคิดในการทำตลาดถนนคนเดินขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจและย้อนรำลึกถึงตลาดในอดีต ชาวไทยเชื้อสายจีนราชบุรี มักอาศัยในพื้นที่เขตเมืองหรือตลาด ย่านที่การคมนาคมสะดวก ในอดีตได้ยึดทำเลที่อยู่ริมแม่น้ำ อยู่คู่ละปะปนกับชาวท้องถิ่นอื่นๆ ชุมชนชาวจีนที่อาจเทียบได้ว่าเป็น “ไชน่าทาวน์แห่งเมืองราชบุรี” ได้แก่ เขตเทศบาลเมืองราชบุรี เขตเทศบาลอำเภอเมืองบ้านโป่ง และเขตเทศบาลอำเภอเมืองโพธาราม (Ratchaburi Provincial Office, 2013) ยังมีตลาดมังกร ที่ใช้มังกรสะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของชาวจีนโพธารามและเป็นแลนด์มาร์กของชุมชนอีกด้วย อีกทั้งงานประเพณีของคนไทยเชื้อสายจีน เช่น งานประเพณี

ตรุษจีน มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมเพื่อเป็นการส่งเสริมและสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีน ที่สืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง การกระตุ้นเศรษฐกิจของจังหวัดราชบุรี โดยกิจกรรมมีหลากหลาย ประกอบด้วย อุโมงค์หัวมังกร ที่เชื่อว่าจะเสริมสร้างความเป็นสิริมงคลให้โชคกลาง การรับพลังบวกให้กับชีวิต เป็นการนำเสนอเอกลักษณ์ของเมืองมังกร โดยชาวจีนเชื่อกันว่ามังกรจะนำมาซึ่งอายุยืนยาว ความเจริญรุ่งเรือง โชคกลาง วาสนา (Thairath, 2022)

อีกทั้งมังกรในงานศิลปะร่วมสมัยใหม่ สตรีทอาร์ต ตามแหล่งชุมชนต่างๆ เพื่อส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวของคนรุ่นใหม่ นอกจากนี้ราชบุรียังมีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาใน “เส้นทางมังกร” ซึ่งทางจังหวัดราชบุรี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ร่วมมือกับภาคเอกชน นำสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ในจังหวัดราชบุรี มาผูกโยงเป็นเส้นทางมังกรที่น่าสนใจ เพื่อเสริมความเป็นสิริมงคลให้ชีวิต โดยเริ่มตั้งแต่หัวมังกร บริเวณศาลเจ้าพ่อหลักเมือง อำเภอเมืองราชบุรี, เกล็ดมังกร บริเวณศาลกวนอู หรือ “โรงเจเหล่าซินเฮงตั้ว” อำเภอเมืองราชบุรี, สันหลังมังกร บริเวณวัดหนองหอย อำเภอเมืองราชบุรี, ท้องมังกร บริเวณศาลเจ้าแม่บ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง ราชบุรี, หางมังกร บริเวณศาลเจ้าพ่อเสือ “วัดใหม่ตันกระทุ่ม” ตำบลบางป่า อำเภอเมืองราชบุรี อีกทั้งแลนด์มาร์กใหม่ของราชบุรีล่าสุด ประติมากรรม “มังกรพันโองพันน้ำ” ซึ่งมีความโดดเด่นคือ “มังกรคู่ขนาดใหญ่ ที่เลื้อยพันรอบโองมังกร และหันหน้าพ่นน้ำลงสู่แม่น้ำแม่กลอง เป็นอีกสถานที่หนึ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของมังกรราชบุรีอย่างชัดเจน ถือได้ว่าการท่องเที่ยวจึงเป็นปัจจัยทางสังคมที่สำคัญที่ทำให้เกิดประเพณีสร้างสรรค์ที่เกิดจากวัฒนธรรมเดิมในท้องถิ่นนำประเพณีที่มีอยู่แล้วมาปรับใช้ในบริบทปัจจุบัน (Na Thalang, 2016)

ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ บทความวิจัยนี้ จึงเสนอผลการศึกษา โดยมีการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในแต่ละด้าน คือ ด้านแนวคิดความเชื่อ มังกร และโองมังกรราชบุรี และศึกษาตามวัตถุประสงค์ของมังกรในจังหวัดราชบุรีเกี่ยวกับ ความเป็นมา ตำนาน และความเชื่อ ของมังกรในจังหวัดราชบุรี ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง ด้านพลวัตต่างๆ ในจังหวัดราชบุรีในทิศทางที่ดี สร้างสรรค์ การส่งเสริมพัฒนาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเปรียบเป็นรากเหง้าที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้รับการพัฒนา ดัดแปลงต่อยอด ในเชิงสร้างสรรค์เพื่อเป็นการสืบทอดความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนจังหวัดราชบุรีให้ยังคงอยู่ และปรับเปลี่ยนให้ทันสมัยเข้ากับสถานการณ์ของสังคมโลกในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังสร้างพลังและความเข้มแข็งในชุมชนได้รัก เข้าใจ ภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา ตำนาน ความเชื่อ ของมังกรในจังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาพลวัตของมังกรที่เป็นเอกลักษณ์ในจังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี

รวบรวมข้อมูลด้านเอกสารในงานวิจัยครั้งนี้เกี่ยวกับบริบทของชุมชน ความเป็นมา ตำนาน ความเชื่อของมังกรในจังหวัดราชบุรี ตลอดจนพลวัตของมังกรที่เป็นเอกลักษณ์ในจังหวัดราชบุรี โดยทำการศึกษาจากการรวบรวมค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเมืองราชบุรี เอกสารทางประวัติศาสตร์ ตำราวิชาการ บทความ วารสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ อินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม

การศึกษาภาคสนามได้ศึกษาและเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา คือ อำเภอเมืองราชบุรี (ชุมชนคนตลาด) อำเภอโพธาราม (ชุมชนตลาดโพธาราม) และอำเภอบ้านโป่ง (ชุมชนบ้านโป่ง) โดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่ รวบรวมข้อมูลสำรวจพื้นที่ที่ศึกษา โดยการสัมภาษณ์บุคคลจากการบอกเล่า (Oral history) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth interview) และการสังเกตการณ์

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญที่ศึกษา คนในชุมชนที่เลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน ดังนี้

โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ เป็นผู้ที่ในพื้นที่อำเภอหน้าเมืองราชบุรี โพธาราม และบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี โดยสามารถสื่อสารได้อย่างเข้าใจ/อายุระหว่าง 35-75 ปี/สุขภาพร่างกายแข็งแรง/มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยและท้องถิ่นราชบุรี ซึ่งได้มาจากเกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัย ดังนี้

1. ผู้นำชุมชนหรือประธานชุมชน ที่อยู่ในพื้นที่ที่ศึกษา ที่มีความเข้าใจและใกล้ชิดกับข้อมูลในเรื่องที่จะศึกษาวิจัย (3 คน)
2. ประชาชนชาวบ้านหรือผู้รู้ เป็นผู้อยู่ในท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และให้ข้อมูลเกี่ยวข้องกับงานวิจัย (2 คน)
3. ชาวบ้านหรือผู้ประกอบการรายย่อย เป็นชาวบ้านหรือผู้ประกอบการรายย่อยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ศึกษา ที่เข้าใจและให้ข้อมูลในเรื่องที่ศึกษาวิจัย (4 คน)
4. เจ้าหน้าที่ท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดราชบุรี เป็นหน่วยของรัฐที่สามารถให้ข้อมูลในเชิงลึกของเรื่องการศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยลักษณะพรรณนาเชิงวิเคราะห์ มีวิธีการศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่ใช้แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลเอกสาร ได้จากการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา ตลอดจนเนื้อหาสำคัญเพื่อนำไปสู่การตีความและสรุปวิเคราะห์จาก หนังสือ เอกสาร บทความ งานวิจัย สื่อออนไลน์ เป็นต้น โดยศึกษาการทบทวนวรรณกรรมของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย คือ ด้านแนวคิดความเชื่อ มังกร และโองมังกกราชบุรี
2. ข้อมูลภาคสนาม (Field work) ได้จากการลงพื้นที่เชิงสำรวจข้อมูลในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา คือ อำเภอเมืองราชบุรี (ชุมชนคนตลาด) อำเภอโพธาราม (ชุมชนตลาดโพธาราม) และอำเภอบ้านโป่ง (ชุมชนบ้านโป่ง) โดยมีการสังเกตการณ์ (Observation) การสัมภาษณ์จากคำบอกเล่า (Oral History) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) ทั้งนี้ได้ทำการบันทึกข้อมูลโดยการจดบันทึกข้อมูล ใช้เครื่องบันทึกเสียง การบันทึกรูปภาพต่างๆ

โดยมีแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับงานวิจัยที่ศึกษา ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญและมีประเด็นในการสัมภาษณ์ ดังนี้
ความเป็นมา ตำนาน และความเชื่อของมังกรในจังหวัดราชบุรี/มังกรกับความเชื่อในด้านประเพณี พิธีกรรม ศิลปกรรม/ปรากฏการณ์และพลวัตของมังกรในด้านต่างๆ ของจังหวัด เช่น (สินค้า การท่องเที่ยว แลนด์มาร์ก งานศิลปะร่วมสมัย เป็นต้น/มังกรกับวิถีชีวิตของคนในจังหวัดราชบุรีมีความสัมพันธ์กันอย่างไร/ในจังหวัดราชบุรีมังกรมีความสำคัญและแสดงถึงเอกลักษณ์ของจังหวัด/การอนุรักษ์มังกรในแนวทางใด

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งในภาคเอกสารและภาคสนาม โดยการรวบรวมค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการศึกษาจากหนังสือ เอกสาร บทความ งานวิจัย สื่อออนไลน์ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน

ในส่วนของความเป็นมา ตำนาน ความเชื่อ พลวัตที่เป็นเอกลักษณ์ของมังกรในจังหวัดราชบุรี โดยสืบค้นจากห้องสมุดต่างๆ อีกทั้งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ราชบุรี และแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาในชุมชนของจังหวัดราชบุรี

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดระบบข้อมูล และตรวจสอบข้อมูลที่ได้มานั้นให้ตรงกับประเด็นที่ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือที่สุดแล้ว ดำเนินการวิเคราะห์และตีความข้อมูล เพื่ออธิบายให้เห็นในข้อค้นพบต่างๆ ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และการนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล จากการรวบรวมข้อมูลทางงานเอกสารและภาคสนามมาจัดระเบียบประมวลผลและวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งเป็นการสังเคราะห์องค์ความรู้และเอกลักษณ์ของมังกรจังหวัดราชบุรีในมิติต่างๆ โดยผู้วิจัยจะนำเสนอและจัดพิมพ์ในรูปแบบของงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะเป็นการนำเสนอด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์แล้วจึงจัดพิมพ์รูปเล่มเพื่อเผยแพร่ตามลำดับหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัยและวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาความเป็นมา ตำนาน ความเชื่อ ของมังกรในจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า บริบทของความเป็นมา ตำนาน ความเชื่อ ของมังกรในจังหวัดราชบุรี เริ่มดั้งเดิมจากการอพยพของชาวจีนโดยชาวจีนในจังหวัดราชบุรีได้แก่ อำเภอเมืองราชบุรี อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นช่วงที่ชาวจีนโพ้นทะเลอพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารกันเป็นจำนวนมาก ทำให้ชาวจีนในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมทั้งที่จังหวัดราชบุรีนี้ด้วยซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาวจีนแต้จิ๋ว ชาวจีนเหล่านี้มักกระจายอยู่ทุกชุมชนในฐานะพ่อค้า เมื่อการค้าขยายตัวมากขึ้นก็กระจุกตัวกันอยู่บริเวณที่เป็นย่านแลกเปลี่ยนสินค้าที่ค่อยพัฒนาเป็นตลาดขึ้นมา ในปลายรัชกาลที่ 5 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างทางรถไฟสายใต้จากกรุงเทพฯ ผ่านนครปฐม ราชบุรีถึงเพชรบุรี ยิ่งทำให้ชุมชนที่รถไฟผ่านสะดวกต่อการคมนาคมและการค้ายิ่งขึ้น ในจังหวัดราชบุรีเป็นตลาดเมืองราชบุรี สถานีโพธารามเป็นตลาดโพธาราม และสถานีบ้านโป่งเป็นตลาดบ้านโป่ง เมื่อทั้งสามตลาดพัฒนามาจากแหล่งชุมทางการค้าชาวจีนซึ่งเดิมมีอยู่แล้วยิ่งเพิ่มจำนวนมากขึ้น

คนจีนถือว่ามังกรเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ เป็นผู้พิทักษ์ เป็นเทพเจ้าแห่งน้ำและสายฝน เป็นสัญลักษณ์ของจักรพรรดิ มีปัญญาและพลังกำลังมาก มีความสัมพันธ์กับตำรา ฮวงจุ้ยในการสร้างบ้านและสุสาน และถือว่าตนเป็นลูกมังกร มังกรจึงมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนจีนทั้งแผ่นดินใหญ่และที่อื่นของโลก ในด้านคติความเชื่อ พิธีกรรม โดยคนจีนนิยมเขียนและตกแต่งลายมังกรบนสิ่งต่างๆ ทั้งงานสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และภาชนะดินเผา คนจีนในราชบุรีนำลวดลายมังกรมาประดับตกแต่งสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ โดยมีงานหัตถกรรมที่มีชื่อเสียง คือ “โอ่งมังกรราชบุรี” อีกทั้งในอำเภอเมืองราชบุรีการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวจีนได้นำเอาซีฟั้งดั้งเดิมจากภูมิปัญญาที่ติดตัวโดยการปั้นเครื่องปั้นดินเผา “โอ่งมังกร” โอ่งใส่น้ำลวดลายมังกรตามคติความเชื่อได้เลือกลวดลายที่เป็นมงคล และมีความหมายที่ดี นอกเหนือจากความงามและเกิดความรู้สึกที่ดีแล้วนั้น การเลือกใช้ลายมังกรจึงแฝงไปด้วยความหมายตามความเชื่อคตินิยมในวัฒนธรรมจีนจากอิทธิพลความเชื่อสัตว์มงคลในงานเครื่องปั้นดินเผา นั้น มังกรยังปรากฏของบทบาทวัฒนธรรมที่หล่อหลอมคติความเชื่อของคนจีนในอดีตและคนไทยเชื้อสายจีนในปัจจุบัน

โดยความเชื่อของมังกรที่มีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิตมนุษย์และวิถีสังคม เมื่อมนุษย์มีความเชื่อในลักษณะใดก็จะมีพฤติกรรมที่สนองต่อความเชื่อนั้น จนก่อให้เกิดเป็นประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ มากมาย ความเชื่อกับพิธีกรรมจึงเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์และควบคู่กันเสมอ บทบาทของมังกรในราชบุรีจึงปรากฏในวัฒนธรรมประเพณี พิธีกรรม งานเทศกาล เช่น ตรุษจีน สารทจีน เทศกาลกินเจ โดยในศาลเจ้าเรือที่ใช้แห่จะจะมีมังกรตกแต่งอยู่ในช่วงเทศกาลกินเจก็จะมีคนนำมังกรมาใช้เป็นเครื่องในการประกอบพิธีกรรมที่หลากหลาย มีผู้มาประดับลวดลายมังกรซึ่งถูกนำออกมาใช้ปีละครั้ง อีกทั้งยังมีมังกรทองที่นำลงมาแห่ด้วยในช่วงกลางคืน หรือการเชิดมังกรที่บรรดาร้านค้า เช่น ร้านขายทองก็จะให้มังกรเข้ามาในร้านเพื่อให้เกิดความสิริมงคลในการค้าขาย เป็นต้น อีกทั้งมังกรในราชบุรีในส่วนของงานศิลปกรรม เทวสถานที่เราเรียกว่า “ศาลเจ้า” คติความเชื่อมังกรที่สะท้อนผ่านงานศิลปะต่างๆ ในศาลเจ้า ทั้งรูปแบบสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรม อาทิ เสา ประตูต่างๆ และหลังคา มังกรในศาลเจ้าที่ประดับตกแต่งจึงไม่ใช่เพียงเพื่อความสวยงาม ความสำคัญของมังกรจึงเป็นสัตว์มงคลที่มีไว้เพื่อความสิริมงคลเพราะมังกรมีหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์อำนาจของเทพเจ้าที่ คอยปกป้องรักษาจักรวาลและมวลมนุษย

มังกรในราชบุรีดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่ความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน ที่หล่อหลอมความเป็นลูกหลานมังกรที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของจังหวัดราชบุรี

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาพลวัตของมังกรที่เป็นเอกลักษณ์ในจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า มังกรตำนาน ความเชื่อ และเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดราชบุรี เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ชุมชนของวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัด คือ “ทุนวัฒนธรรม” โดยมีการประยุกต์ การผสมผสาน การสร้างใหม่ในสังคมปัจจุบัน มาปรับใช้เพื่อก่อให้เกิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์และรายได้จากการท่องเที่ยว อาทิ ผลิตภัณฑ์สินค้า (ของที่ระลึก/เค้กโอ่ง) การท่องเที่ยวของจังหวัด กิจกรรมงานเทศกาลจากการประยุกต์ในการท่องเที่ยวเพื่อความเป็นสิริมงคลไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ “เส้นทางมังกรราชบุรี” เสริมมงคลรับพลังมังกร

งานศิลปะร่วมสมัยในชุมชน (ศิลปะบนกำแพง) แลนด์มาร์กของจังหวัด (มังกรเมืองโพธาราม/มังกรพ่นน้ำในราชบุรี) ความเป็นคติชนเป็นทุนทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สามารถนำมาผลิตซ้ำ ขายได้ และใช้แสดงตัวตนได้ ทั้งที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน พลวัตเหล่านี้จึงประกอบสร้างมาจากตำนาน ความเชื่อ จนก่อให้เกิดเอกลักษณ์ของจังหวัดราชบุรี

มังกรสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดราชบุรี จำเป็นต้องอาศัยการขับเคลื่อนทั้งคนในชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือนโยบายการพัฒนาของท้องถิ่น หรือจังหวัดทั้งด้านงบประมาณเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมหรือโครงการภายในชุมชนและจังหวัด เพื่อการพัฒนาต่อยอดให้ยั่งยืนและมั่นคงต่อไป การอนุรักษ์ ปลูกฝัง คิดสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่ควรบ่มเพาะให้กับเด็กและเยาวชน ผู้คนในท้องถิ่นในจังหวัดให้เห็นคุณค่าและภูมิใจจากอดีตมาสู่ปัจจุบัน

Picture 1: Jar Merdragon

Source: Authors

Picture 2: Photharam Dragon

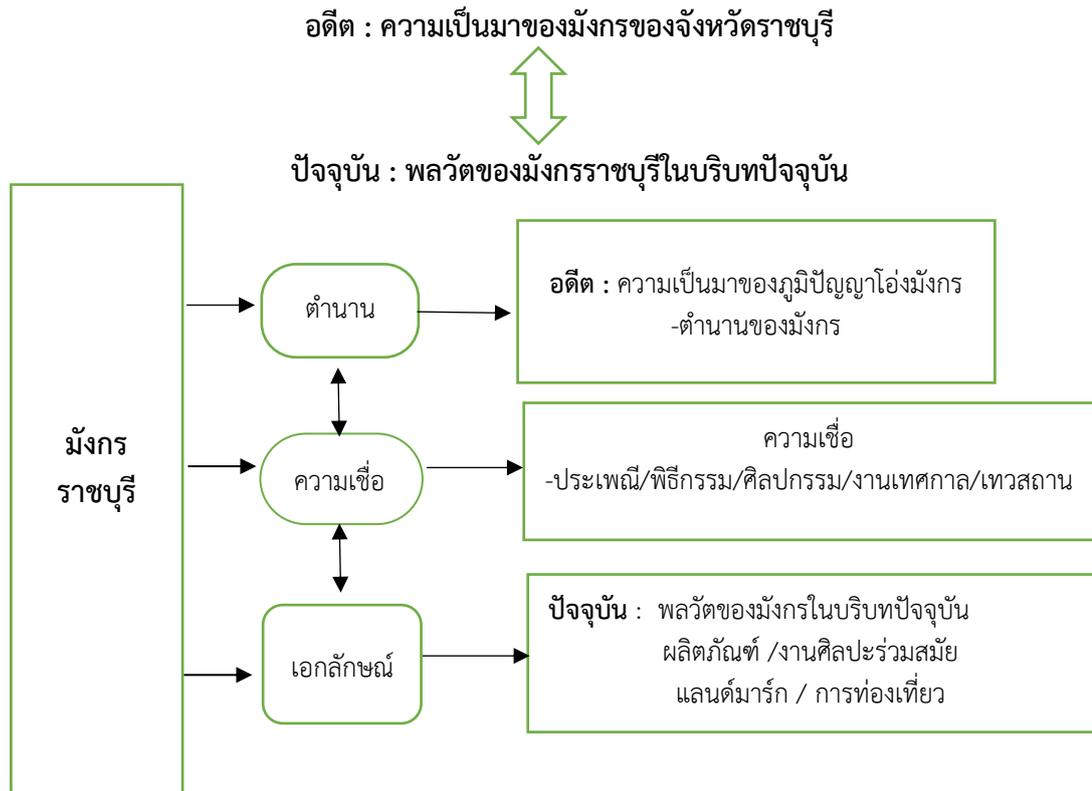
Source: Authors

Picture 3: Contemporary Art

Source: Authors

องค์ความรู้ใหม่

Picture 4: New Knowledge

จากการศึกษามังกรราชบุรี ความเป็นมา ตำนาน ความเชื่อ เอกลักษณ์ นั้น เป็นองค์ความรู้ใหม่ของเรื่องราวในอดีตที่อาจเรียกได้ว่าเป็น “ประวัติศาสตร์ชุมชน” ของโองมังกร มังกรของราชบุรีเป็นเรื่องราวของวัฒนธรรมภูมิปัญญาในอดีตที่มีคุณค่าจนถึงปัจจุบัน เปรียบเสมือนความเชื่อของลูกหลานมังกรที่เชื่ออดีตมาสู่ปัจจุบัน

มังกรในบริบทปัจจุบัน คือ พลวัตของการเปลี่ยนแปลงในทางสร้างสรรค์ มังกรที่เป็นเอกลักษณ์ของราชบุรีบอกเล่าเรื่องราวในอดีตที่มีคุณค่าและนำมาสู่มิติของมังกรที่ปรากฏในปัจจุบัน โดยการพัฒนา ต่อยอด ปรับปรุง ประกอบสร้าง ทั้งเป็นผลิตภัณฑ์ เอกลักษณ์ทางภูมิปัญญาของจังหวัด งานศิลปะร่วมสมัย เป็นต้น บทบาทของมังกรในปัจจุบันสามารถสร้างรายได้ในด้านการท่องเที่ยวให้กับจังหวัดราชบุรี และเป็นสร้างองค์ความรู้ให้กับคนในจังหวัด โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นได้เข้าใจ เรียนรู้ และตระหนักถึงความรักและความภูมิใจในเอกลักษณ์ของจังหวัด ทั้งนี้มังกรของราชบุรียังคงมีพลังในการขับเคลื่อนสิ่งที่เป็นมงคลในทางสร้างสรรค์ให้ยังคงอยู่และยืนยาวต่อไปในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า มังกรราชบุรีมีความเป็นมา ตำนาน ความเชื่อ และเป็นเอกลักษณ์จากอดีตมาสู่ปัจจุบัน โดยการถ่ายทอดผ่านวัฒนธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่นของวังมังกร ในด้านความเชื่อของสัตว์มงคลของชาวจีน ลวดลายมังกรที่ปรากฏในวังมังกร ได้กลายมาเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัด ความสำคัญของมังกรยังมีความเชื่อมโยงผ่านสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจจากถิ่นฐานบ้านเกิด โดยผ่านประเพณีและงานเทศกาลต่างๆ พิธีกรรม เทวสถาน (ศาลเจ้า) ศิลปกรรม เป็นต้น ที่สืบทอดประเพณีวัฒนธรรมจีนมาจากบรรพบุรุษ และเป็นสิ่งที่แสดงตัวตนในด้านความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดราชบุรี โดยผู้วิจัยพบว่าจากความเป็นมา ตำนานของความเชื่อมังกรสอดคล้องกับการศึกษาของ Yisakorn (2018) ศึกษาตำนานของมังกรผ่านพิธีกรรมและเทศกาล การใช้มังกรเป็นสัญลักษณ์ทางศาสนาและความคิดความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับมังกรในประเทศเวียดนาม และแนวคิดด้านความเชื่อเรื่องมังกรเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ เพื่อแสดงถึงความเป็นสิริมงคล ความมั่งคั่ง และความเจริญรุ่งเรือง และสอดคล้องกับการศึกษาของ Khundiloknattawasa (2018) ศึกษาพลังศรัทธาความเชื่อ ประเพณีแห่จ้าวผ่านศิลปะการแสดงของคณะมังกรทองจ้าวพ่อจ้าวแม่ปากน้ำโพ โดยชาวจีนเชื่อว่ามังกรทองเป็นสัญลักษณ์แห่งโชคลาภความมีอำนาจ ความอุดมสมบูรณ์ ความเจริญรุ่งเรืองความมีภูมิปัญญาและความดีงาม ชาวปากน้ำโพจึงถือว่ามังกรทองเป็นสัตว์ที่เป็นมงคล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า พลวัตของมังกรที่เป็นเอกลักษณ์ในจังหวัดราชบุรี จากความเป็นมา ตำนาน ความเชื่อในอดีต คือ ทุนทางวัฒนธรรม มังกรที่เป็นเอกลักษณ์ของราชบุรีบอกเล่าเรื่องราวในอดีตที่มีคุณค่าและนำมาสู่มิติของมังกรที่ปรากฏในปัจจุบัน โดยการพัฒนา ต่อยอด ปรับปรุง ทั้งเป็นผลิตภัณฑ์ เอกลักษณ์ทางภูมิปัญญาของจังหวัด งานศิลปะร่วมสมัย เป็นต้น บทบาทของมังกรในปัจจุบันสามารถสร้างรายได้ในด้านการท่องเที่ยว กระจายรายได้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้กับจังหวัดราชบุรี โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ Munsap (2021) เรื่อง คติชนสร้างสรรค์จากความเชื่อเรื่องพญานาคในภาคอีสานตอนบนของประเทศไทย คติชนสร้างสรรค์ที่มาจากความเชื่อเรื่องพญานาคมีหลายประการ เช่น การสร้างความหมายทางสังคมและอัตลักษณ์ให้แก่ชุมชนอีสานตอนบน การสนองต่อบริบทเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการท่องเที่ยว การสร้างความหมายใหม่ให้พญานาค การสร้างวิถีปฏิบัติใหม่ให้การบูชาพญานาค และบทบาทในการเป็นที่ยึดเหนี่ยวและพึ่งพิงทางใจให้คนในชุมชนและกลุ่มผู้ศรัทธา เป็นต้น

โดยยังสอดคล้องกับการศึกษาในด้านภูมิปัญญาทางด้านวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวของ Yodboon (2019) จากงานวิจัย วัฒนธรรมท้องถิ่นในกระแสอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว: พลวัตและการปรับเปลี่ยนของประเพณีแห่ปราสาทผึ้งในยุคโลกาภิวัตน์ พบว่าประเพณีแห่ปราสาทผึ้งมีพัฒนาการและการปรับตัว โดยปัจจุบันนิยมการสร้างปราสาทผึ้งทรงจตุรมุขและการจัดขบวนแห่ปราสาทผึ้งที่เน้นความยิ่งใหญ่ อลังการและการมีส่วนร่วมของประชาชน ปราสาทผึ้งมีการเปลี่ยนแปลงความหมาย จากบริบทของศาสนาเข้าสู่บริบทของการท่องเที่ยวซึ่งเป็นการทำวัฒนธรรมให้เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ประเพณีแห่งปราสาทผึ้งต้องอาศัยผู้คนจากหลายภาคส่วนเข้ามาช่วยในการจัดงานมีทั้งการใช้ทุนทางสังคมและเครือข่ายทางสังคมให้เกิดประโยชน์ต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและขับเคลื่อนความเป็นชุมชนท้องถิ่น

สรุป

มังกรราชบุรีมีความเชื่อมโยงกับตำนาน ความเชื่อ เอกลักษณ์ของจังหวัดราชบุรี บทบาทของมังกรในอดีตปรากฏอยู่ในตำนานในทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมของจังหวัด มีความสัมพันธ์กับความเชื่อพร้อมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เรียกว่า “โองม้งกร” ที่มีชื่อเสียงและยังเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดราชบุรีจนเป็นที่รู้จัก อีกทั้งอิทธิพลความเชื่อของมังกรยังปรากฏอยู่ในวิถีชีวิตในเรื่องของประเพณี และพิธีกรรม งานศิลปกรรม และเทศกาล (ศาลเจ้า) โดยเป็นสิ่งที่เชื่อว่า มังกร คือ สัตว์มงคลและความเจริญรุ่งเรือง

จนปัจจุบันมังกรได้มีแปรเปลี่ยนไปตามสภาวะการณ์ทางสังคมในบริบทใหม่ การพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกิดจากการดัดแปลง ต่อยอด ในทางสร้างสรรค์เพื่อเป็นการสืบทอดความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดราชบุรีให้ยังคงดำรงอยู่ โดยใช้ทุนวัฒนธรรมของท้องถิ่น มาใช้ในบริบทต่างๆ ที่มีส่วนช่วยกระตุ้นการท่องเที่ยวในจังหวัด ส่งผลในด้านเศรษฐกิจในท้องถิ่น และขับเคลื่อนพลังของจังหวัดราชบุรีด้วยวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่มีอยู่ ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ให้คนในจังหวัดรักและภูมิใจในเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและจังหวัดของตนเองให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 เพื่อสร้างองค์ความรู้ของวัฒนธรรมภูมิปัญญาของชุมชน เรื่องราวต่างๆ ที่มีในท้องถิ่นและจังหวัด เป็นการรวบรวมประวัติศาสตร์ชุมชนหรือจังหวัด ให้โรงเรียน ชุมชน หรือพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นได้เกิดประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า การวิจัย ในจังหวัดต่อไป

1.2 การพัฒนาการสร้างสรรค์วัฒนธรรมภูมิปัญญาของชุมชนที่ส่งผลในพลวัตด้านการท่องเที่ยว นอกจากจะมีหน่วยงานของรัฐที่สนับสนุนแล้ว คนในชุมชนหรือจังหวัดควรต้องพัฒนาต่อยอดให้ดำรงได้อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 มังกรในจังหวัดราชบุรี มีความเชื่อมโยงกับความเชื่อในอีกหลายบทบาทที่ยังสามารถศึกษาต่อยอดในการทำวิจัยในครั้งถัดไป ในประเด็นของการพัฒนารูปแบบของมังกรในด้านผลิตภัณฑ์ของจังหวัดที่โดดเด่น เช่น อาหาร ขนม ของเล่น หรือของใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

2.2 การศึกษาในประเด็นคติความเชื่อมังกรกับงานศิลปะร่วมสมัยในปัจจุบัน มีคติความเชื่อหรือทฤษฎีในการสร้างสรรค์งานศิลปะร่วมสมัยในเชิงลึก ซึ่งจะเชื่อมโยงกับท้องถิ่นหรือจังหวัดในประเด็นของเมืองสร้างสรรค์

References

Donjiwprai, J. (2016). *The Project for Improving Tao Hong Tai Ceramics Factory*. Bangkok: Faculty of Architecture, Sripatum University.

- Khundiloknattawasa, S. (2018). Power of Faith and Belief on the Tradition of Pak Nam Pho Shrine: The Golden Dragon. *Humanities and Social Sciences Journal of Graduate School, Pibulsongkram Rajabhat University*, 12(1), 82-98.
- Kleebthong, M. (2001). *The National Museum Ratchaburi and Ratchaburi Province*. Bangkok: Samaphan.
- Munsap, P. (2021). *Creative Folklore Related to the Naga Belief in the Upper Northeastern Region of Thailand*. (Doctoral Dissertation). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Na Thalang, S. (2016). *“Creative Folklore”: Synthesis and Theory*. Bangkok: Kled Thai.
- Plynoi, S. (2013). *Dragon tales: Myths of Many Nations*. (6th ed.). Bangkok: Pimkham.
- Ratchaburi Provincial Office. (2013). *General Information of Ratchaburi Province*. Ratchaburi: Ratchaburi Provincial Office.
- Thairath. (2022). *Celebrating Chinese New Year in the Year of the Tiger: Worship for Power in Ratchaburi, the City of Dragons, Invites You to Check-in at the Replica Great Wall of China*. Retrieved January 31, 2024, from <https://www.thairath.co.th/news/local/central>
- Yisakorn, K. (2018). *Study and Analysis of Vietnamese Dragon Beliefs*. Retrieved January 9, 2024, from <http://isas.arts.su.ac.th/?p=3341>
- Yodboon, W. (2019). Local Culture in Tourism Industry: Dynamism and Modification of the Wax Castle Festival in Globalization Era. *J. of Soc Sci & Hum*, 45(2), 269-301.